

V dňoch 23.—24. apríla 1969 sa v Nitre stretli slovenskí sociológovia dediny, resp. poľnohospodárstva, na neformálnom dvojdnovom sympóziu, aby si nielen priblížili zámery a ciele svojej práce, ale ich aj postupne koordinovali. Možno povedať, že organizátorom stretnutia, sekcií sociológie dediny Slovenskej sociologickej spoločnosti, Inštitútu sociológie a histórie poľnohospodárstva pri VÚEPVŽ v Bratislave a sociologickému oddeleniu Katedry organizácie pracovných procesov PEF VŠP v Nitre, na pôde ktorej sa stretnutie uskutočnilo, sa tento cieľ podarilo splniť.

Počas dvoch dní trvania sympózia pracovali jeho účastníci v pléne i v troch sekciách: v sekcií sociológie poľnohospodárskeho podniku, sekcií sociológie vidieka a v sekcií, ktorá sa venovala otázkam výuky sociológie na VŠP a SPTS. Do všetkých troch sekcií sa prihlásilo 17 autorov, z ktorých 15 prednieslo svoje príspevky. Hlavné referáty v pléne predniesli doc. dr. Alexander Hirner, CSc., a ing. Dušan Sagara, CSc., vedúci Inštitútu sociológie a histórie poľnohospodárstva pri VÚEPVŽ v Bratislave.

Hirner sa v referáte nazvanom: „O otázkach integrálneho sociologického výskumu dediny“ zaoberal historickým vývojom, predmetom, metodológiou, metódami a perspektívou rurálnej sociológie. Oproti parciálnym inventarizačným aplikovaným výskumom postavil požiadavku integrálneho sociologického bádania dediny modelovým spôsobom, ktorý predpokladá formulovanie hypotézy, komplexný metodický postup, premenné veličiny a vzťahy medzi veličinami.

Z tohoto aspektu zdôraznil orientáciu na základné sociálne problémy života - zblížiť aj základný výskum s potrebami riadiacej praxe. K tomuto všetkému však bude môcť dôjsť len po určitom čase, keď aj spoločenská prax sa dostane na vyššiu teoretickú úroveň, aby základný výskum našiel pole bezprostrednejšieho použitia. Doc. Hirner sa zamýšľal tiež nad tým, že ak by sa problematika dediny vyvinula do veľmi širokej miery, bolo by možné uvažovať nielen o tom, ako by sa mal výskum dediny uberať, ale mohli by sa položiť aj základy novej vedy o dedine.

Sagara vo svojom referáte: „Príspevok ku koncipovaniu sociológie poľnohospodárstva“ sa zaoberal predmetom sociológie poľnohospodárstva a poľnohospodárskeho podniku. Uviedol dostatok argumentov pre rozvíjanie ako sociológie dediny, resp. vidieckych lokálnych spoločenstiev, tak sociológie poľnohospodárstva a poľnohospodárskeho podniku, ktorý sa stal základnou spoločenskou skupinou roľníkov. Predmetom sociológie poľnohospodárstva je, podľa neho, skúmanie špecifických zákonitostí spoločenských vzťahov v sociálnych skupinách, ich procesy a výtvary v ekonomickej činnosti poľnohospodárstva v komplexe mnohých ich sociálnych stránok. Zdôraznil, že sociológia môže mať v poľnohospodárstve svoje miesto práve v oblasti riadiacich procesov, vedenia

skupín a motivačného pôsobenia na ľudí. Podľa neho je preto účelné budovať takúto špecializovanejšiu sociologickú disciplínu. Využívanie poznávania zákonitostí spoločenských vzťahov by malo mať predovšetkým sociotechnickú funkciu, čo by pomáhalo odstraňovať protifunkčné napätie v nevyhnutnom vzájomnom pôsobení ľudských kolektívov ako v podniku, tak aj medzi podnikmi alebo odvetviami národného hospodárstva.

V sekcií sociológie poľnohospodárskeho podniku celkom odznelo päť príspevkov. Foltn v príspevku: „Metodické problémy štúdia obsahu vedúcich rol v JRD“ rozviadol na kybernetickom princípe funkcie vedenia v družstevných poľnohospodárskych podnikoch; Mach v príspevku: „Štruktúra a charakter rol vedúcich pracovníkov JRD“ poukázal na rôzne chápanie roly vedúceho pracovníka samotnými vedúcimi aj ich podriadenými; Modrák v príspevku: „Model korelačnej analýzy stupňov kvalifikácie vedúcich pracovníkov a stupňov ekonomickeho rozvoja JRD“ sa zaoberal empirickými výsledkami svojho výskumu vplyvu kvalifikácie vedúcich pracovníkov na hospodárske výsledky podnikov, ktoré riadia. Príspevky ďalších autorov: Blaasa: „Niekoľko poznámok ku štúdiu štýlu vedenia JRD“, Štastného: „Integračné funkcie profesionálnych vzťahov a rol v sociálnom systéme poľnohospodárskeho podniku“, vychádzali taktiež z teoreticko-empirických výskumov.

Diskusia v tejto sekcií potvrdila potrebu a formovanie sociológie poľnohospodárskeho podniku. Túto konkrétnu disciplínu si predovšetkým vyžadujú veľké zmeny v spoločenskom živote roľníkov v JRD, na dedine a premeny v materiálno-technickej základni a v spoločenskom živote nielen na dedine, ale v celom poľnohospodárstve a v globálnej spoločnosti.

Zaujímavé príspevky predniesli autori aj v sekcií sociológie dediny, resp. vidieka. Pozornosť si zasluhujú aspoň práce Rejholec „Spoločenská aktivita a participácia v lokálnej spoločnosti“, Leškovej „K problému výskumu mobility dedinského obyvateľstva za socializmu“, Margóča „Výskum verejnej mienky dediny a poľnohospodárstva na Slovensku“ a ďalšie. Diskusia v tejto sekcií sa zamerala predovšetkým na zdokonalenie metód výskumu dediny ako lokálneho spoločenstva.

Kladom stretnutia bolo, že po prvý raz sa vo zvlášťnej sekcií sociológovia zaoberali aj

problematikou výuky tejto disciplíny na VŠP a na stredných poľnohospodárskych technických školách. Príspevok Turi-Nagyovej: „K problému poňatia výuky aplikovanej sociológie na VŠP v Nitre“, dal podnet na zamyslenie sa nad metódami a náplňou vyučovania tohto nového predmetu na našich školách. Obdobne podnetné bolo vystúpenie Bakšu k otázkam výskumu kultúrneho a spoločenského života na dedine, ako aj výuky sociológie na poľnohospodárskych školách.

Nitrianske stretnutie rurálnych sociológov splnilo očakávanie. Vedeckí a výskumní pracovníci zaoberajúci sa sociológiou dediny a poľnohospodárstva sa na ňom nielen oboznámili s výsledkami svojej doterajšej práce, ale v živý a vecnej diskusii zaujali stanoviská ako k predneseným referátom, tak aj vôbec k cel-

kovému zameraniu vednej disciplíny v perspektívnom období. Pri celkovom hodnotení sa zhodli zúčastnení sociológovia na tom, že v budúcnosti pôjde v sociológii vidieka a poľnohospodárstva v spolupráci s českými rurálnymi sociológmi predovšetkým o jej modelovanie, teoretické prepracúvanie a programovanie, čo by sociológia mala urobiť a čo všetko z jej výskumu možno vyťažiť pre prax. Uzniesli sa tiež, že začnú urýchlene pracovať na sociologickom slovníku, aby sa zjednotila terminológia v tejto oblasti. Všetky príspevky prednesené na stretnutí uverejnia nitrianski organizátori sympózia v osobitnej prílohe Sborníka Prevádzkovo ekonomickej fakulty Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre.

Ing. Rudolf Haspra